

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Факультет економіки та бізнес-адміністрування
Кафедра економіки та бізнес-технологій
Факультет транспорту, менеджменту і логістики
Кафедра менеджменту зовнішньоекономічної діяльності підприємств

ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор університету

« ___ » _____ 2019 р.

Система менеджменту якості
НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Економіка і менеджмент підприємства»

Галузь знань: 0511 «Авіаційна та ракетокосмічна техніка»

Напрямок підготовки: 6.051101 «Авіа- та ракетобудування»

Курс – 4

Семестр – 8

Аудиторні заняття – 48

Диференційований залік – 8 семестр

Самостійна робота – 72

Усього (годин/кредитів ECTS) – 120/4,0

Індекс НБ-1-6.051101/15-3.1.7

СМЯ НАУ НП 11.01.01-01-2019

СМЯ НАУ НП 19.06-01-2019

Система менеджменту якості.
Навчальна програма
навчальної дисципліни
«Економіка і менеджмент підприємства»

Шифр
документа

СМЯ НАУ
НП 11.01.01-01-2019
НП 19.06-01-2019

Стор. 2 із 6

Навчальну програму дисципліни «Економіка і менеджмент підприємства» розроблено на основі освітньо-професійної програми, навчального плану № НБ-1-6.051101/15 підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» за напрямом підготовки 6.051101 «Авіа- та ракетобудування» та відповідних нормативних документів.

Навчальну програму розробили:

доцент кафедри економіки та бізнес-технологій _____ Н. Кривицька

доцент кафедри менеджменту
зовнішньоекономічної діяльності підприємств _____ О. Онопрієнко

Навчальну програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри економіки та бізнес-технологій, протокол №__ від «__» ____ 2019 р.

Завідувач кафедри _____ Н. Ушенко

Навчальну програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності підприємств, протокол №__ від «__» ____ 2019 р.

Завідувач кафедри _____ О. Кириленко

Навчальну програму обговорено та схвалено на засіданні випускової кафедри напряму 6.051101 «Авіа- та ракетобудування» – кафедри конструкції літальних апаратів, протокол №__ від " __ " _____ 2019 р.

Завідувач кафедри _____ С. Ігнатович

Навчальну програму обговорено та схвалено на засіданні науково-методично-редакційної ради ФЕБА, протокол №__ від «__» ____ 2019 р.

Голова НМРР _____ А.Тофанчук

УЗГОДЖЕНО

В.о. декана

_____ С.Петровська

«__» _____ 2019 р.

Навчальну програму обговорено та схвалено на засіданні науково-методично-редакційної ради ФТМЛ, протокол №__ від «__» ____ 2019 р.

Голова НМРР _____ І. Шевченко

УЗГОДЖЕНО

Декан

_____ О. Ільєнко

«__» _____ 2019 р.

Рівень документа – 3б

Плановий термін між ревізіями – 1 рік

Контрольний примірник

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальну програму навчальної дисципліни «Економіка і менеджмент підприємства» розроблено на основі «Методичних вказівок до розроблення та оформлення навчальної та робочої навчальної програм дисциплін», введених в дію розпорядженням від 16.06.2015р. №37/роз.

Дана дисципліна займає важливе місце в системі економічної освіти і являється одною із профільюючих дисциплін при підготовці спеціалістів по напрямку.

Метою викладення навчальної дисципліни «Економіка і менеджмент підприємства» є набуття студентами основ знань з економіки і менеджменту підприємства в ринкових умовах.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- вивчення основних економічних понять, принципів управління та функцій менеджменту;
- оволодіння необхідними знаннями з планування, здійснення мотивування та контролювання для забезпечення найбільш ефективного використання ресурсів усіх видів та ефективності управління в цілому;
- одержання знань з питань організаційного забезпечення та формування структур управління виробництвом;
- обґрунтування стратегії і тактики управління підприємством в ринкових умовах.

У результаті вивчення даної навчальної дисципліни студент повинен:

Знати:

- закономірності розвитку галузі та її підприємств;
- склад виробничих фондів та показники ефективності їх використання;
- методи та алгоритм розроблення і прийняття управлінських рішень.

Вміти:

- самостійно виконувати розрахунки з аналізу ефективності використання ресурсів та знаходити резерви кращого їх використання;
- самостійно розраховувати витрати, доходи, прибуток підприємства, рентабельність його роботи;
- самостійно оцінювати внутрішнє та зовнішнє середовище підприємства;
- самостійно оцінювати соціальні та економічні наслідки управлінських рішень;
- самостійно розробляти ефективні організаційні структури управління підприємствами і його підрозділами;
- самостійно виконувати розрахунки вибору оптимального інвестиційного проекту.

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з двох класичних навчальних модулів а саме:

навчального модуля №1 "Економіка підприємства";

навчального модуля №2 "Менеджмент підприємства", кожен з яких є логічно завершеною, відносно самостійною, цілісною частиною навчальної дисципліни, засвоєння якої передбачає проведення модульної контрольної роботи.

Навчальна дисципліна «Економіка і менеджмент підприємства» базується на знаннях таких дисциплін як: «Основи економічної теорії», «Основи економічних вчень», «Основи права», «Трудове право» «Державне та регіональне управління», та інших.

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Модуль №1 "Економіка підприємства".

Тема 2.1.1. Основні засоби підприємств.

Економічна сутність, склад і структура основних фондів. Облік і оцінка основних фондів. Амортизація основних фондів. Показники ефективності використання основних фондів. Шляхи підвищення ефективності основних фондів.

Тема 2.1.2. Оборотні засоби та матеріально-технічне забезпечення підприємств.

Економічна сутність, склад та структура оборотних засобів. Нормування оборотних засобів. Показники оборотності оборотних засобів. Шляхи прискорення оборотності оборотних засобів. Матеріально-технічне забезпечення підприємств в ринкових умовах.

Тема 2.1.3. Продуктивність та оплата праці.

Продуктивність праці персоналу: сутність, методи визначення та чинники зростання. Соціально-економічна сутність заробітної плати. Принципи оплати праці. Нормування праці. Тарифна система. Форми і системи заробітної плати.

Тема 2.1.4. Собівартість продукції.

Основи ціноутворення. Економічна сутність собівартості продукції. Поняття витрат виробництва, їх класифікація. Методи калькуляції собівартості продукції. Фактори, що впливають на рівень собівартості

продукції. Основні резерви та напрямки зниження собівартості продукції на підприємствах. Поняття цін, їх види та функції. Методи ціноутворення. Державна політика регулювання цін.

Тема 2.1.5. Оцінка економічної ефективності інвестиційних проектів.

Економічна сутність інвестицій, їх склад та структура. Джерела інвестицій. Загальна (абсолютна) і порівняльна економічна ефективність інвестицій, їх показники. Проектний аналіз, його зміст і задачі. Життєвий цикл інвестиційного проекту. Принципи проектного аналізу. Показники і критерії оцінки економічної ефективності інвестиційних проектів.

Тема 2.1.6. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства.

Економічна сутність та основні принципи комерційного та господарського розрахунку. Система фінансових відносин в умовах ринкової економіки. Фінансові ресурси підприємств, їх склад та джерела утворення. Фінансовий план підприємства. Найважливіші фінансові показники господарської діяльності підприємств, їх склад, призначення та порядок обчислення. Використання прибутку підприємств. Шляхи збільшення прибутку та підвищення рентабельності підприємства.

2.2. Модуль №2 "Менеджмент підприємства",

Тема 2.2.1. Організація (підприємство) як об'єкт управління. Класифікація підприємств.

Поняття організації. Сутність і основні риси формальної організації. Причини виникнення, принципи функціонування організацій. Підприємство – виробничо-правова форма виробничо-господарської організації. Внутрішнє середовище підприємства, взаємозв'язок внутрішніх змінних. Зовнішнє середовище підприємства. Оцінка факторів зовнішнього середовища. Життєвий цикл підприємства. Види підприємств за класифікаційними ознаками: метою і характером діяльності; формою власності майна, національною належністю капіталу, правовим статусом, розміром за кількістю працівників.

Тема 2.2.2. Сутність і роль менеджменту в діяльності підприємства.

Сутність категорій “управління” та “менеджмент”. Менеджмент як мистецтво управління підприємством. Інструменти менеджменту: ієрархія; організаційна культура підприємства; ринок. Сфери менеджменту: виробництво, фінанси, маркетинг, інвестиції, персонал, нововведення, збут. Принципи менеджменту: принцип наукової обґрунтованості; принцип ефективності; принцип оптимальності; принцип постійного вдосконалення процесів та методів менеджменту; принцип плановості; принцип єдності цілей; принцип цілісності системи менеджменту; принцип морального та матеріального стимулювання праці.

Тема 2.2.3. Функції менеджменту.

Поняття функцій менеджменту. Функції менеджменту як види управлінської діяльності. Загальні (основні), конкретні (спеціальні) функції менеджменту. Функція планування. Система планів виробничого підприємства. Стратегії розвитку виробництва. Функція організування. Функція мотивації. Функція контролю. Динамічний взаємозв'язок конкретний і загальних функцій. Механізм реалізації конкретних функцій менеджменту на засадах використання загальних.

Тема 2.2.4. Вибір та проектування організаційної структури управління підприємства.

Фактори що впливають на вибір організаційної структури управління підприємства. Елементи формування організаційної структури управління. Елементи структури апарату управління. Процес вдосконалення організаційної структури управління. Методи проектування організаційної структури управління. Принцип гнучкості організаційних структур. Сучасні організаційні структури управління: лінійна, лінійно-функціональна, дивізійна, матрична, проектна.

Тема 2.2.5. Управлінські рішення в менеджменті.

Управлінське рішення як результат управлінської діяльності. Класифікація управлінських рішень. Умови підготовки та прийняття управлінських рішень. Циклограма підготовки, прийняття і реалізації управлінських рішень. Підходи до прийняття рішень. Взаємозалежність рішень. Моделі прийняття управлінських рішень. Методи прийняття рішень в умовах ризику та невизначеності. Методи колективних рішень. Класифікація методів обґрунтування та прийняття управлінських рішень. Фактори, що впливають на процес прийняття управлінських рішень. Якість управлінських рішень.

Тема 2.4.5. Ефективність в управлінні

Концепції визначення ефективності менеджменту в організації. Підходи до оцінки ефективності менеджменту підприємства. Видова класифікація ефективності організації: індивідуальна, групова, загально-організаційна. Особливості оцінки різновидів ефективності. Організаційна, економічна та соціальна ефективність управління. Системи показників економічної, організаційної та соціальної ефективності менеджменту, їх склад і методи визначення. Напрями підвищення ефективності управління підприємством. Сутність результативності та ефективності менеджменту. Витрати в управлінні виробництвом.

	Система менеджменту якості. Навчальна програма навчальної дисципліни «Економіка і менеджмент підприємства»	Шифр документа	СМЯ НАУ НП 11.01.01-01-2019 НП 19.06-01-2019
		Стор. 5 із 6	

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

3.1. Основні рекомендовані джерела

- 3.1.1. Герасимчук В.Г. Економіка та організація виробництва / Герасимчук В.Г. – К.: Знання, 2007. – 678 с.
- 3.1.2. Дмитренко Е.Д., Городецька Л.О., Паламарчук В.А. Економіка і організація виробництва / Дмитренко Е.Д., Городецька Л.О., Паламарчук В.А. – К.: «НАУ-друк», 2009. – 80 с.
- 3.1.3. Економіка, організація виробництва та маркетинг. Методичні рекомендації до виконання практичних завдань та контрольних робіт для студентів спеціальності 6.090600 «Електротехнічні системи електроспоживання» / Уклад: Е.Д. Дмитренко, Т.О. Дяченко –К.: НАУ, 2007. – 28с.
- 3.1.4. Менеджмент [Текст] : підручник / [Т. Л. Мостенська, В.О. Новак, О.В. Ільєнко та ін.] ; - К. : Кондор-Видавництво, 2012. - 758 с.

3.2. Додаткові рекомендовані джерела

- 3.2.1. Передерій В. В. Менеджмент змін на підприємствах ЄС як основа забезпечення міжнародної конкурентоспроможності / В. В. Передерій, В. О. Новак, А. О. Собкова // Формування ринкових відносин в Україні. - 2015. - № 1. - С. 157-161.
- 3.2.2. Пономаренко Л.А., Паламарчук В.А. Інноваційний менеджмент / Пономаренко Л., Паламарчук В. – К. : „НАУ-друк”, 2009. – 80 с.
- 3.2.3. Кулаєв Ю.Ф., Щелкунов В.И. Экономика гражданской авиации Украины. – 2-е изд., дополн. и перераб. – К.: «Феникс», 2010. – 736с.
- 3.2.4. Іванова В.В. Планування діяльності підприємства / Іванова В.В.– К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 472 с.

Система менеджменту якості.
Навчальна програма
навчальної дисципліни
«Економіка і менеджмент підприємства»

Шифр
документа

СМЯ НАУ
НП 11.01.01-01-2019
НП 19.06-01-2019

Стор. 6 із 6

(Ф 03.02 – 01)

АРКУШ ПОШИРЕННЯ ДОКУМЕНТА

№ прим.	Куди передано (підрозділ)	Дата видачі	П.І.Б. отримувача	Підпис отримувача	Примітки

(Ф 03.02 – 02)

АРКУШ ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ДОКУМЕНТОМ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Підпис ознайомленої особи	Дата ознайомлення	Примітки

(Ф 03.02 – 04)

АРКУШ РЕЄСТРАЦІЇ РЕВІЗІЇ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Дата ревізії	Підпис	Висновок щодо адекватності

(Ф 03.02 – 03)

АРКУШ ОБЛІКУ ЗМІН

№ зміни	№ листа (сторінки)				Підпис особи, яка внесла зміну	Дата внесення зміни	Дата введення зміни
	Зміненого	Заміненого	Нового	Анульованого			

(Ф 03.02 – 32)

УЗГОДЖЕННЯ ЗМІН

	Підпис	Ініціали, прізвище	Посада	Дата
Розробник				
Розробник				
Узгоджено				
Узгоджено				